

SPLAV!4

Dekadentní atmosféra

úvodník ### Zdeněk Ježek

Ve chvíli, kdy čtete tento úvodník, se devětapadesátá Šrámkova Sobotka nemilosrdně posunula do své druhé poloviny. Šedesátý ročník se blíží rychleji, než jsme si mysleli, a starým mistrům začíná pomalu docházet, jaké bude jeho ústřední téma. A že z toho i v tomto ročním období stydne krev v žilách, o tom není pochyb.

Organizátoři si už letos připravili pro vnímavé duše několik libůstek, kterými je chtějí na nadcházející horor přichystat. Vše mi došlo, když jsem mířil na poetické odpoledne, věnované zlou nemoc prodávajícímu Jiřímu Žáčkovi. Vedle nezbytné kasičky u branky Šolcova statku ležel program, který se ani nesnažil nevypadat jako parte. Starý mistr Žáček se možná trochu lekl, co ho na Šolcárně vlastně čeká, za jeho rozpaky však mohla toliko neznalost ostatního programu.

Pondělní vystoupení J. H. Krchovského totiž svou tematikou dalo jasně najevo, kam se budou naše cesty ubírat. Přesněji řečeno: že skončí přesně tam, kde našla inspiraci ke včerejšímu úvodníku Petra Kultová. Když se totiž z obyčejného mistra stane mistr starý, je všem jasné, že už ho na jeho životní dráze čeká pouze jediná zastávka.

Z dnešního programu vám proto nemůžeme nedoporučit další z indicií. Jak se dozvíte na konci tohoto čísla, Císařovo nové divadlo si pro vás připravilo v městském parku každoroční tryznu za příliš staré mistry. Letos její součástí bude i utkání v kopané, proto mičudu s sebou!

Už víte, jak to se starými mistry skončí? Pokud se naše věštba vyplní, příští rok tu zbyde jen mladá krev, takže lze spolu s jedním nejmenovaným jr. pouze popřát: čtete *Splav!* opatrně, ať vám z něj nepraskne žilka!

#splav!

Zatím jsem to dělal vždycky úplně na káry! (Nadan Pojer)

#twitter_recenze

Hele, fakt, to je nejlepší rubrika, tadyty twíty. (člověk, který opil Rejžka)

#včerejsi_splav!

Vida, když budeme mít někde díru, můžeme ji zaplnit Josefem. (Ondřej Šmejkal)

#jiri_zacek

Já jsem si myslel, že je mrtvej. (Zdeněk Ježek)

#velicestvo_chvatam

Kdyby Klíčník přijel stejně jako Slezák autobusem a ne na hárleji, měl by čas přečíst si ten text předem. Třeba by pak toliko nekoktal. (Eva Marková)

#pochyby

Alkohol zvítězil, jo. (Tomáš Tkáč ze zahrady)

#pochyby

Pochyby kritikovy. To je celý. A k tomu nějakou fotku? Co? Ne? (Petr Christov)

#skrabanice

Nejdu. Obecně na kulturní program seru. (František Martínek)

#vrcici_notebook

Kdyby to tak slyšel Týplt s Ratajem... (Martin Pšenička)

#feryna_pise_z_tabora

Pf, něco takovýho by přece sám nikdy nenapsal, je to málo experiment! (Kúpalisko)

Středa 8. července

Program

9.00 sál spořitelny

Slovní zásoba starší češtiny

přednáška Františka Martínka

vstupné dobrovolné

14.00 Šolcův statek

Poetický slovník v příkladech

literárně-hudební pásmo Přemysla Ruta

vstupné dobrovolné

15.30 zahrada Šrámkova domu

Autorské čtení Olgy Walló

vstupné dobrovolné

16.00 dům s pečovatelskou službou

Cristóbal Colón

beseda k rozhlasové hře

začátek poslechu 14.15

vstupné dobrovolné

17.30 zahrada Šrámkova domu - ZMĚNA

František Šmahel: Hranice pravdy

komponovaný pořad

vstupné dobrovolné

19.30 městské divadlo

Chlast

adaptace románů Émila Zoly v režii Divadla Feste

vstupné dobrovolné

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní

Věstník

Vychází v Sobotce během 59. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 4. do 11. 7. 2015. Cena 15 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, U Studánky 5, 170 00 Praha 7, IČ 26674122.

MK ČR E 15812

splav.redakce@gmail.com

náš sazeč – šťastnou redaktorku zítra poznáte podle ob-
lých zelených brýlí.

Ať se ozve Jana odsud která inzeruje v Jičinském deníku u
expres seznamce na tel. 607 930 870. Milan

Změna programu

oznámení ### Vojtěch Veselovská

Autorské čtení Františka Šmahela proběhne ze zdravotních
důvodů bez přítomnosti autora. Program bude nahrazen
komponovaným pořadem, který bude F. Š. věnován.

Založili jsme mu rubriku a zjevně ho to motivuje!

jvr. ### JVjr.

7. července

Milí přátelé,

jen tak dál! Otiskli jste mne (hned jsem na náměstí
sklidil kladný ohlas), kol. Tkáč odminule integro-
val šéfredaktorské poučení z prvoúvodníku a místo
„dnešního večera“ píše „včerejší koncert“, a vůbec edi-
tor[kov]ské výpadky (tu je ten ústně zmiňovaný článek:
<http://interkom.vecnost.cz/1992/19921217.htm>) z dru-
hého čísla nahradila standardní valenční nešikovnost
(kol. Mitlenerová: „mám pro její [...] styl [...] postoj
něco mezi“) a překlady („čtyř akordovky“). A pak báb
ho mezi oči, snad raději nejmenovaná kol. komparatistka
(koukám, že „mezi její [...] záliby patří [...] zájem“)
používá „toliko“ místo „tolik“ jako ta nejposlednější
bložínkářka!!! S takovou (a nezmění-li se počasí moc
brzo) mi brzo praskne žilka (nebo aspoň zarazím další
kupování vašeho listu) a budete mít pokoj.

P. S. To ve mně taky hlodá už od začátku: když kol. Šmejkal
ovládá práci se zkracovačem odkazů, nemohl by i ostat-
ním redaktorům tak oblíbeným YouTube vysvětlit, jak
používat tamní? Abyste nepřeceňovali ochotu svého čte-
nářstva přepisovat se do browserů s každým zbytečným
znakem...

Honzovi děkujeme a posíláme další písničku! <https://goo.gl/DDmVlg>

Twitter recenze

#sobotka

Kde je ten dům s pečovatelskou službou? (Tomáš Tkáč,
Jiří Feryna, Silvie Mitlenerová, ...)

#richard_klicnik

Pozoruju, že všechny tvoje historky končej litrem pokuty.
(Radim Kučera)

#jiri_feryna

Od prvního setkání jsem tušil, že bude boj o alfa avant-
gardního alkáče. Letos mám pocit, že ten chlapec si to se
mnou chce normálně rozdat... (Vít Prokopius)

#jonas_hajek

Jakej Jonáš? (Jiří Feryna)

#jiri_feryna

Kdo je Jiří? Já vůbec neznám tadytu redakci. (redaktor
Tomáš Tkáč)

#tomas_chaloupecky

Ten mě zdravil Dobrý den, čímž si to u mě poslal. (Fran-
tišek Martínek)

#splav!

Vy jste v tom *Splav!u* tak nenávidný, protože musíte celou
noc psát a nemůžete kalit. (Petra Slámová)

22.00 městský park

Společnost mrtvých básníků

vzpomínkový pořad Císařova nového divadla na ne-
dávno zesnulé autory
vstupné dobrovolné

22.00 městský park

Světlušky Hany Voříškové

lampionová výstava vybraných básní klasických autorů
vstupné dobrovolné

Jídelníček

Oběd:

Květáková polévka
Pečená sekaná, vařený brambor, kyselá okurka
Rajská omáčka, vařené hovězí maso, houskový knedlík

Večeře:

Slepičí vývar se zavářkou
Kuřecí roláda, vařený brambor
Vepřový plátek na pepři, rýže

Děti sobě

recenze ### Zdeněk Ježek

Na včerejší šolcárenské poetické pásmo, věnované sedmi
křížkům na hřbetě Jiřího Žáčka, jsem šel v rozpoložení
zcela neutrálním. Bylo mi sice jasné, že zvlhlým očím paní
učitelky se pravděpodobně nevyhnu, přesto jsem však byl
zvědav na to, zda mi Žáčková poezie může něco dát. Uve-
lebil jsem se proto pod ořechem a jal se napjatě poslouchat.

Své dojmy z odpoledne rozdělím do dvou zcela neinvenč-
ních kategorií: dobré a špatné. Mezi ty dobré patří sa-
motná Žáčková poezie, přesněji řečeno její část. Tento
mužský autor si s sebou nese stigma spisovatele pro děti,
který svými zábavnými texty bojuje proti exkluzivitě tzv.
vysoké literatury. Na Šolcově statku však vzácně zazněly
i básně zcela odlišného charakteru – smutné, meditativní,
nejednoznačné. Kdyby u některých z nich bylo napsáno
jméno Václav Hrabě nebo Karel Hynek Mácha, mnozí
z nás by možná nic nepoznali. Vědomý (či nevědomý?)
odkaz na Máchu ve verších „Jasná noc je nad hlavou /
temná noc je v člověku“ by neudělal – převeden do dak-
tylu – příliš ostudu ani pondělnímu vystoupení J. H. Kr-
chovského.

Takových momentů však bylo pohříchu minimum. V recitaci
převažovaly Žáčkovy jazykové hříčky určené dětem, které
jsou občas zábavné, často se o to ale jen úporně snaží. To
vše bylo doplněno tradičně pokulhávajícím slovním do-
provodem Jiřího Hlobila & company. Opravdu nechápu,

proč každý spisovatel mající vztah k Sobotce musí hned patřit „k těm nejlepším autorům české literatury“. Ještě že není Šolcův statek v Praze, to by se nám ten pantheon značně rozrostl.

Čtení samotné bylo oživeno hudebním zpracováním Žáčkovy poezie v podání dětí ze Studia Šrámkova domu. Tedy... oživeno. Stále jsem nepochopil, proč musejí básně pro děti recitovat či zpívat zrovna děti. Trochu to popírá smysl soboteckých dílen přednesu, vždyť zjevně není třeba se zbytečně trápit, když stačí najít biologicky, sociálně i třídně odpovídajícího jedince, který nám příslušnou báseň zarecituje lépe než kdokoli jiný.

Věkovým průměrem značně zasloužilé publikum samozřejmě malé zpěváčky ocenilo náležitým potleskem a myslím, že i nějaká ta v úvodu zmiňovaná slza nejspíš ukápla. Přesto si dovedu představit, že kdyby se potkali zručný dramaturg, recitátor a člověk nevyrůstající na Žáčkově slabikáři, mohlo by vzniknout pásmo, které by stereotypy nepotvrzovalo, nýbrž bořilo. Jak řekl autor samotný – poezie by měla překvapovat.

Žáčkovská apologie

apologie ### Ondřej B. Vinš

Jiří Žáček je básník triviální pravdy, jehož zpravidla jednoduché rýmy a slovní obraty vyburcují nejednoho studenta literatury k povýšenému úšklebku a jeduplnému komentáři. Abych toto přesvědčení o Žáčkovi trochu naboural, vyberu několik aspektů jeho tvorby, které jsou podle mě hodné pozornosti. Především – má generace (byť nedobrovolně) vyrůstala na Žáčkově slabikáři, počátky našeho osvojování písma jsou s ním tedy nerozlučně spjaté. V důsledku toho má Žáčková poezie moc zpřítomnit věci dávno minulé a zasuté. Tato síla nostalgie je logicky tím silnější, čím starší jsme. Coby milovník všeho absurdního, cynického a černohumorného si zároveň musím přiznat, že Jiřího Žáčka prostě nedokážu odmyslit, uzávorkovat a vytěsnit. Již zmíněná metrická i lexikální jednoduchost jeho veršů mi nevadí. Pominu-li, že velká část jeho tvorby je určena dětem, s klidným svědomím můžu říct, že v ní se objevují i motivy temné až existenciální, zejména ve sbírce *Třetí poločas* z roku 2009, kterou Žáček napsal po zkušenosti s rakovinou. Tematizace smrti je u Žáčka tudíž pochopitelná a uvěřitelná, nikoli patetická. Smrt již není chmurný žnec (Shakespeare) či gentleman (Emily Dickinsonová), ale „stará děvka, co bere všechny“. Často zdánlivá triviálnost a lehkost je vyvažována a doplňována tématy, která dětskému čtenáři rozhodně určena nejsou. Je samozřejmé, že takové tvrzení neplatí vždy, stejně tak je pravda, že glorifikace Žáčka jako jedné z největších postav české literatury, které jsme byli dnes svědky na Šolcově statku, ve mně onen povýšený úšklebek vyvolává. Jiří Hlobil, moderátor a recitátor, neopomněl Žáčkův význam uvést obligátním citátem z Wericha, který (ač si ho vážím) poslední dobou slouží spolu se Zdeňkem Svěrákem (Cimrmana mám také rád) jako archetyp laskavého českého humoru. Osobně vidím náš humor jako spíše temnější – tak jako tvorbu Jiřího Žáčka.

Dosti Žáčka!

mikrohejt ### Tomáš Chaloupecký

Tento výkřik diktován je poctivostí k básnickému dílu. Čekal jsem, že pan vrchní apologeta Vinš uplácá triangl Shakespeare – Dickinsonová – Žáček, plácá takhle po putykách už dlouho. Když jsem ale zjistil, že i kolega Ježek spíše chválí než haní, musel jsem zasáhnout. Bylo by snadné vi-

Jan Rejžek, když se svlékne do kraťasů, a husté vlasy nad moudře klenutým čelem má ležérně přičísnuté dozadu jako František Martínek.

Součástí sochy je bronzový míč. Na dlouhém šroubu ve schválně širším závitu, takže se může mírně pohybovat, jako by ho velký fotbalista lehce, hravě zpracovával kolíky na své bronzové kopačce. Míč sice letos v březnu ukradl neznámý sběrač kovů, už v květnu však Klub přátel Josefa Masopusta pořídil soše míč nový. Tak poznáte velkého hráče. Můžete mu vzít míč, ale nikdy ne nadlouho. Josef Masopust, fotbalový básník, pravý starý mistr, nositel evropského Zlatého míče, finalista a střelec z Chile 1962, nás navždy opustil 29. června 2015.

Tímto bychom chtěli čtenářům připomenout, že dnes večer budeme opět po roce rozšiřovat Společnost mrtvých básníků. Na počest nedávno zesnulé osobnosti zazní i úryvek z *Konce masopustu*.

Na mapě Sobotecka u Íčka

scholzárna ### anonym

pijačky hořkosladkých likérů
pijačky dlouhých a fantastních večerů

Překládání pro starší a pokročilé

momentka na 59 + 10 slov ### Petra Kultová

Milé překladatelky, slovní hříčky nejsou to nejzapeklitější, co vás na profesní dráze může potkat. Jakmile se začnou e-maily od vašeho redaktora hemžit kombinací slov „večer“ a „koupaliště“, zbystřete! Po koupání a vinném střiku můžete ztratit nejen mobil nebo střevíček, ale i iluze (lepší případ) nebo reputaci. Je tu ale dobrá zpráva, někdy tu reputaci může ztratit i druhá strana. Co dělat? Nerušeně překládat a zařadit epizodu do sbírky historek.

Zpráva z Prahy

angažovaná ilustrace ### Antonín Handl

Imigranti se vydávají za barrandovské skály a napadají vlaky na trase Praha-Beroun!

Ztráty a nálezy

seznamka ### redakce

Sluneční brýle se našly!! Možná je nenašel Nadan Pojer, ale jeho kamarád, nicméně nehynoucí vděk si vysloužil právě

Franta Martínek je nadějný diachronní lingvista, vzdělaný pivař a ekvilibrista v oblasti sociolektů. Působí sice jako tichý a odměřený intelektuál, ale když na to přijde, dovede náramně fortelně nadávat. A nenadává zbůhdarma, každá jeho invektiva přesně pasuje (což ostatně potvrzuje citace výše; kdo do redakce *Splav!u* zavítal po půlnoci, ví, jak to tu asi vypadá).

Na vulgarismy bývá nahlíženo s despektem – do řeči nepatří, z hlediska prestiže jsou pak hodnoceny velice nízkou. Zastánci tohoto pohledu však opomíjejí poměrně dosti základní fakt, že v momentu extrémní psychické zátěže (jakým příprava *Splav!u* bezpochyby je) není na hledání vhodných nevulgárních slov čas a situace si žádá bezodkladné řešení. Tím může být právě vhodné sprosté slovo, ba co víc, po určité době je uživatel vulgarismů vycvičen natolik, že jeho nadávky mohou být až surrealisticky imaginativní, chlíbcovsky brutální či třeba ventilovsky agresivní. Franta Martínek je pak jedním z pionýrů obohacování slovní zásoby právě z těchto zdrojů, čímž poskytuje nedocenitelnou službu svým kolegům, studentům i kamarádům.

Takže ti, Franto, děkujeme. Mrdáme!

Arogantní vegani, spojte se!

hejt ### Silvie Mitlenerová

Denně do festivalového časopisu přepisují zvýhodněné menu pro účastníky. Prakticky denně také obědvám v Maštali. Obracím jídelníčky z rubu na líc, a stejně si pak nakonec dám salát. Jeden ze dvou, nebo eventuálně třetí, ze kterého si v kuchyni nechám sebrat slatinu.

Včera jsem provedla statistiku: 1/3 polední nabídky v Maštali tvoří česká kuchyně s knedlíkem, na menu se ocitla též čočka s uzeným nebo vepřové koleno. Jediné lehké letní jídlo byly kuřecí paličky na zeleninovém salátu, které taky záhy došly. Zvýhodněné menu pro šrámkovce rovněž lehkými letními jídly nepřekypuje; sem tam rizoto, asijská směs s rýží nebo zeleninová polévka. Vegetariánské jídlo (nejen) včera na poledním menu zcela chybělo (s drobnou výjimkou špenátového krému). Chápu, že menu se připravuje dopředu, že rozpočet takové Pošty/Maštale zřídka kdy dovolí hromady čerstvé zeleniny, že nelze předem říct, jaká vedra nastanou... ale v první červencové dekádě asi spíš nastanou, ne? A sezonní zelenina teď tolik nestojí.

Vegetariáni/vegani se mohou uchýlit k nabídce pizzy nebo těstovin (často se smetanovou omáčkou). Rádi bychom ale občas něco čerstvého, klidně vařeného, zeleninového, a hlavně mám pocit, že i masožrouti by ve vedru radši sáhli po něčem jiném než po uzeném nebo hovězím na houbách. V ajfru tohoto hejtu tedy navrhuji guerillovou akci: nastrkat výstřižky tohoto článku do desek s denním menu. Třeba se ve druhé polovině týdne sejde nabídka s poptávkou.

Za sousloví „arogantní vegani“ děkuji blogu Vývařovna.

Konec Masopusta

staří mistři ### Ondřej Šmejkal

Zavítáte-li na pražskou Julisku, naleznete ve východním, slepém konci ulice na dlážděném plácku jedenáct bronzových hvězd, symbolizujících jedenáct slavných dukelských fotbalistů. Uprostřed mezi hvězdami se tyčí socha toho nejvýznamnějšího z nich. Josefa Masopusta.

Socha představuje vrchol mužné krásy dvacátého i jednadvacátého století. Bronzový Masopust je vysoký jako Alex Gajdzica, lýtka má sportovně štíhlá jako

nit situaci – pí učitelky zadržují něžný pláč, Halík-Hlobil mluví o čertech, vedro ničí, děti ochotničí a cynik ve mně se svíjí trapností situace. Jenže mnohem trapnější než situace vždy byl a stále je mistr upoceného rýmování Žáček. Pane H., kvantita není kvalita. Vydání údajně padesáti sbírek je spíše než „úctyhodný výkon“ grafomanie. Málokdo by při takovém tempu dokázal být stále invenčním, ještě hůře to však dokáže „básník“, který invenčním nikdy nebyl. Rýmující se deminutiva? Gramatické rýmy? „Praze / blaze“? Ne, toto nepatří ani do čítanek, akorát to kazí dětem vkus. Chápu pana rýmovače, že sem jezdí rád. Jeho Sobotečtí mu rozumějí. Já ale hrdě hlásám: Dosti Žáčka!

Referát

ze slohových prací ### Eva Marková

Tématem mého referátu bude, jak dosáhnout hlubokého uměleckého zážitku při uměleckém přednesu poezie. Pokusím se ve svém referátu nastínit především to, jak má postupovat recitátor, chce-li takového počítky u diváctva vzbudit.

Především je nutné zvolit si text vhodný k recitaci. Dobrý výběr je takový, který necílí jen na úzké kruhy inteligence, podle některých odborníků je dokonce vhodné soustředit se na široké masy. A co je pro ně typické? Chtějí porozumět tomu, co jim básník po recitátorovi vzkazuje.

Musíme si také uvědomit, proč vlastně recitujeme. Vždyť cílem takového přednesu má být snaha získat posluchače na stranu literatury, vzbudit v něm senzitivitu vůči estetickému působení veršů! Jako obzvláště obtížný úkol se to jeví ve vztahu k těm, kteří literaturu soustavně nesledují. Jak takového cíle dosíci? Je nutné být především sám vnitřně přesvědčen o tom, co recituji, rozumět textu, jeho rytmu, jeho citovému poslání, být vnitřně pravdivý.

Z čistě praktických důvodů si musíme uvědomit, že každý recitátor (ať už sám, nebo ve skupině) by měl umět používat svou barvu hlasu, vyloudit ze sebe padesát odstínů patosu, mít cit pro hudebnost a vnitřní něhu veršů. Vždyť verše jsou jak klaviatura z květů složená!

Vše výše řečené je dozajista zřejmé recitátorům dospělým, ale co s dětmi? Ty jsou odkázány na odborné vedení uměleckého vedoucího, samy od sebe ještě přeci neumějí rozpoznat hloubku a zadumanost textu, ač by jim byl tematicky sebezblížší. Potřebují citlivé vedení, které bude rozvíjet jejich citlivé dušičky a zasévat rostlinky krásna do jejich okřídlených dušiček.

Co říci závěrem? Snad jen toliko, co již řečeno bylo: poezie je záležitostí vnitřní pravdivosti, ale i životní tragiky a jako k takové je potřeba k ní přistupovat – zodpovědně a s emocí.

Moudrosti starých mistrů

duc hovno ### mistr Ricarderon

Redakce časopisu Splav! pocítila vprostřed týdne nutkání pohlédnout ještě výš, než je redakční sídlo v prvním patře, a povznést svého ducha od světských recenzí, hejtů a aktivit kolem Vokýnka k výšinám. Naštěstí se kromě mlčenlivých starých mistrů vyskytují v Sobotce i takoví, kteří rádi nechají ze své moudrosti kousek ukápnout. Prvních pět pravd inspirovaných jedním brazilským panem spisovatelem si můžete přečíst zde.

Kapky deště nepoznáš od kapek rosy, když jsi slepý k lásce kolem sebe.

Protože jsi živočich, věz, že život má různé vůně.

Ten, kdo se celý život snaží najít Pravdu, ale chybí mu láska, je jako muž, který celý den kope studnu a k večeru zjistí, že nemá vědro, kterým by nabral vodu.

Dokonce i na konci slepé uličky se můžeš rozhodnout, zda se obrátíš za pravým, nebo levým ramenem.

Odsouzení je jako prudký liják. I z něj ale vzejde úroda.

Jak předat příspěvek do *Splav!u*

návod ### Tereza Šmejkalová

Vladimír Pistorius nám včera vysvětlil, jak postupovat, chceme-li zvýšit šanci, že se dočkáme knižního vydání svého díla. Na českém knižním trhu dosáhne tohoto úspěchu jen zhruba každý stý nevyžádaný rukopis; poměry na Šrámkově Sobotce jsou nicméně ještě dramatičtější a nároky redakce *Splav!u* na příspěvky od čtenářů ještě vyšší, což je zřejmé z faktu, že do dnešního dne jsme zatím otiskli reakce od jediného autora. (Šlo o texty z pera Jana Vaňka jr., který jednak má s redakční prací sám bohaté zkušenosti, takže věděl přesně, jak příspěvky co nejpodbízivěji naformulovat i naformátovat, jednak neváhal vytěžit své osobní kontakty v redakci na maximum, jen aby se vysněné publikace domohl.) Jak tedy postupovat, abyste šance na otištění svého textu ve *Splav!u* zvýšili i vy?

- Pošlete svůj text adresně přímo nám (použijete-li příliš obecné oslovení typu „Dobrý den“, pravděpodobně poputuje rovnou do koše) a doprovodte jej motivačním dopisem, který nás přesvědčí, že náš časopis dobře znáte a že právě my máme otištěním právě vašeho textu šanci něco jedinečného získat. Nenabízejte svůj příspěvek zároveň konkurenčním periodikům.
- Pošlete nám svůj text celý (nikoliv pouze ukázkou) a právě jeden, nikoliv více textů najednou. Nerozdělujte jej na části (například každý verš básně do jednoho souboru). Přidejte jeho synopsi s uvedením žánru a počtu znaků. Pokud k tomu námi nejste vyzváni, nezmiňujte se předem o možné podobě obálky, očekávané výši honoráře ap., to působí velmi neprofesionálně.
- Text musí být v editovatelné formě (MS Word), příspěvek napevno vysázený na stránce (PDF, ruční sazba propiskou ap.) je nevhodný. Text musí být dokonale zkorigovaný a ve strážlivé podobě – jednotný font, žádné zbytečné formátování, žádné divoké barvy (barevná propiska...). Vzhledem k vysokým režijním nákladům se naši redaktori ani neobtěžují se čtením nevyžádaných textů, jejichž prohlížení je jim fyzicky či psychicky nepříjemné.
- Dejte nám dostatek času (vzhledem k periodicitě festivalu alespoň rok), abychom si váš příspěvek

Každá povídka vychází na 240 slov, tedy přesně tolik, kolik stihne říct useknutá hlava v emočním vypětí, než ztratí vědomí.

Texty představují průřez historií od pračlověka po současnost, vystupují v nich reálné i fiktivní postavy, mytické bytosti a k čemu se jim v posledních vteřinách zatoulá mysl. Taký způsoby ztráty hlavy se různí: urazil mu hlavu vlak, auto, usekl mu ji výtah, pak samozřejmě popravý, a k tomu ta výzva dvou set čtyřiceti slov.

Objem práce odpovídá tvému očekávání?

To se ještě trochu uvidí, protože my jsme začali překládat hned v pondělí přímo na dílně, pak šlo jen o to si to po sobě přečíst a poupravit. Dnes už je toho trochu víc, překládáme i redigujeme ostatním. Uvidíme.

Cílem má být jedna verze povídky, nebo x verzí od všech účastníků?

Povídka je hodně, každý z nás si vybral tři, na kterých pracuje, a každé uděláme jednu finální verzi.

A když skončí dílna, co zbytek? Ubytování, program, město?

Paráda! Jsem naprosto nadšená. Uchvátilo mě třeba, že se tady denně schází sbor, to jsem netušila. Mile mě překvapili i lidi, tam jsem nevěděla, co čekat, a všichni tu jsou přátelští, není problém se s někým nenásilně seznámit. Trochu jsem předpokládala, že se spíš zavřu u překladu nebo si budu číst a nebudu se až tak angažovat, ale zatím jsme pořád venku, pořád něco děláme.

Máš nějaký programový highlight, který si nenecháš ujít?

Těším se dneska na Pistoria a jsem zvědavá na prezentaci dílen, slyšela jsem, že to stojí za to.

A co *Splav!?*

Splav! jsem ještě vůbec nestihla přečíst, sorry! Ale vážně jsem nečekala, že se celý den nezastavím.

Sobotka politická

59 slov ### Zdeněk Ježek

K neustále probíhajícímu diskusím o angažovanosti umění přispělo značnou měrou i včerejší poetické pásmo na Šolcárně. Jedna z účastnic a milovnic Jiřího Žáčka totiž vznesla návrh, aby v populární písni *Znám já jeden krásný zámek* byl hlavní hrdina Ovčáček nahrazen stejnoslabičným hrdinou Pasáčkem. Redakce *Splav!u* věří, že tento projev občanské angažovanosti a odporu proti establishmentu nebude vládnoucím režimem potlačen.

Mrdat!

staří mistři ### Jiří Feryna

Dnešní pocta starému mistrovi *Splav!u* je pro mě v mnohém podstatně osobnější než všechny ostatní. Dnešní starý mistr mi nevědomky zprostředkoval první kontakt se *Splav!em*. Lukáš Novosad totiž komentoval jeden status facebookové stránky *Jazykové zajímavosti* následovně: „to nevím, ale připomíná mi to stupňovatelný imperativ-infinitiv Franty Martínka, který jeho přátelé objevili na Šrámkově Sobotce za nocí plných korektur právě dodělaného čísla *Splav!u*: Zavřít! – Zavřít!! – Mrdat, to si to udělám sám!!!“ V té době jsem nevěděl, kdo je *Splav!* a co je Lukáš Novosad, nicméně se obojí zachytilo drápkem.

„Co z nás teď bez barbarů bude? / Ti lidé pro nás byli jistým řešením.“ A narážím na první úskalí: psát o takto problematických tématech je pro účastníka, který s poezií nemá nijak velkou zkušenost, velice náročné. Popasovat se s jazykem tak, aby výsledný text neměl podobu prvoplánové agitky či satiry od hospodského stolu, to chce cvik. Dílna se naštěstí netočí jenom kolem psaní textů, ale také se hojně diskutuje, interpretuje, rozebírá – což je dle mého vlastně jediný způsob, jak účastníka „zavěšit“, jak mu otevřít prostor, o němž možná neměl ani tušení, jak se naučit vnímat jazyk, jak mu ukázat, že poezie zkrátka není volnočasová aktivita, ale třeba práce (využijeme-li přístupu Petra Borkovce), objevování a tak dále a tak dále. Že poezie je nakonec pořádně vážná věc (která může být třeba i k popukání).

Nebylo by férové mít velká očekávání a klást na účastníky přehnané nároky. O konkrétní, „papírový“ výstup tu zase tolik nejde. O co naopak jde (což je popsáno v předchozím odstavci), to se v dílně – podle mého pozorování – daří.

Nadšená z uťatých hlav

rozhovor s dílničkou ### Silvie Mitlenerová

Prakticky bez mého přičinění se na Sobotce objevila Lucie Horáková, moje kamarádka původem z Bystřice nad Pernštejnem, účastnice anglické překladatelské dílny, která nikdy dříve nenavštívila Sobotku, nezná se s organizátory a netrpěla žádným očekáváním. Takový – s prominutím – materiál bylo potřeba co nejdříve využít pro rozhovor.

Jak tě vlastně, Lucko, napadlo, že sem pojedeš?

O Sobotce jsem slyšela už kdysi dávno a moc jsem to neřešila, ale pak jsem objevila, že tam bude překladatelská dílna na angličtinu. A říkám si: já, to by mě mohlo zajímat. Jakmile se to vypsalo pro nový rok, byla jsem rozhodnutá se přihlásit, festival obecně jsem ani neřešila.

Šlo ti tedy čistě o překladatelství? Zнала jsi vedoucí dílny?

Šlo mi o překladatelství. Vedoucí dílny jsem si zpětně dogooglila, začala sledovat její blog a podobně. Prvotně to ale vypadalo takto: já, hele, překladatelská dílna, angličtina, sup, to chcu.

Přijela jsi sama, nebo máš s sebou nějaké známé, aby ses necítila nesvá?

Byla jsem rozhodnutá přijet sama, ale podařilo se mi přímo na dílnu nalákat ještě dvě kamarádky a jsme tam společně.

A jak dílna zatím šlape?

Výborně. Jsem zatím fakt nadšená, vybraly se moc zajímavé texty, které nás myslím můžou hodně posunout, hodně si toho můžeme procvičit a nanečisto vyzkoušet. Na začátku se nám od lektorky dostalo i teoretického úvodu, upozornila nás třeba na interference z angličtiny, což nám (studentům překladatelství na FF MU – pozn. aut.) ve škole nebyli schopni říct. To hodně oceňuju. Nad tím, co překládáme, vedeme diskuse a vzájemně si to redigujeme.

Můžeš říct o zadaných textech něco víc?

Sbírka povídek, ze které Lucie Mikolajková vybírala, vychází ze dvou základních premis: zaprvé, člověk ve stavu emočního vypětí mluví rychlostí přibližně 166 slov za minutu. Zadruhé, hlava po useknutí od těla je ještě asi 90 vteřin schopná vnímat, mluvit, je v zásadě naživu.

přečetli a rozmysleli se, zda nás zajímá. Uvědomte si, že i velmi dobré texty můžeme odmítnout, pokud dospějeme k názoru, že pro nás jejich publikace představuje ekonomické riziko. V žádném případě nám nenabízejte, že text přijdete osobně vysvětlit.

Babičko, bude to básník!

rozhovor s Vratislavem Jiljí Slezákem ### Eva Marková

Na zahradu Šrámkova domu si Richard Klíčnický včera pozval Vratislava Jiljího Slezáka, aby společně představili román Hanse Joachima Schädlicheho *Veličenstvo, chvátám!*. Kniha má podtitul *Voltaire a Friedrich II.*, její obsah však lépe vystihuje Slezákem navrhované sousloví „Géniové a gaunerů“. Následující rozhovor vznikl v dětském koutku sobotecké cukrárny.

V poslední době vychází německy mnoho knih, jejichž autoři hledají inspiraci v životopisech historických osobností, do češtiny už jich také bylo několik přeloženo (Ilías: 1913, Weidemann: *Ostende*, Schädlich: *Veličenstvo, chvátám!*). Čím je to podle vás způsobeno?

Domnívám se, že existuje zájem o témata, která jsou oproti fantazii a volně vyprávěným příběhům nějak ukotvena a dají se beletristicky zpracovat. Dokonce si myslím, že spojení s historií je teďko častější než vyprávění rodinné nebo o vlastní osobní historii. Zmiňovaná tendence v Německu je, jak je to u nás, si netroufám tvrdit, protože já musím číst hlavně to, co překládám.

Petr Christov ve své pondělní přednášce tvrdil, že na pomyslné mapě překladů z francouzštiny je mnoho bílých míst. Jak jsme na tom s překlady z němčiny?

Myslím, že většinu kanonických děl německé literatury přeložených máme. Sice jsme za první republiky byli hodně orientováni na Francii, ale spolužití s Němci a přítomnost vzdělaného židovstva kladly důraz právě na německou a rakouskou literaturu, bylo to vlastně něco domácího.

Řekl bych, že německá literatura je takzvaně zmapovaná, s francouzskou je to jistě horší.

Je pro začínající překladatele snazší sáhnout po klasikách, anebo se pokusit vybrat ze soudobé literatury právě ta díla, která mají potenciál přiřadit se v budoucnu ke kánonu?

To je složitá otázka. Snazší by možná bylo začít s něčím klasickým, lze totiž očekávat, že se překladatel setká se srovnaným textem, který má svůj styl. U moderní literatury je to obtížnější, mnozí autoři jsou velmi hermetičtí. Já bych nebyl schopen přeložit moderní text z prostředí mládeže, protože ani nevím, jak mluví dnešní česká mládež, natož ta německá, složitě by se mi tedy hledaly výrazové ekvivalenty.

Jakou roli hrála literatura ve vašem životě?

Důležitou. Určitě jsem se narodil s určitou dispozicí a také pocházím z někdejší střední třídy, kde mít pevnou vazbu na kulturní sféru byla tradiční a pro výchovu dětí dokonce stěžejní podmínka. Narodil jsem se doma, byla tomu přítomna i moje babička. A první, co můj otec řekl, když jsem se narodil, bylo: Babičko, budeme mít básníka! Mám dojem, že to bylo v souvztáhnosti s Macharem, který se stejně jako já narodil 29. února. Můj otec byl jazykově velmi obratný a vtipný, ostatně jako celá rodina po meči i po přeslici. A já sám měl ve škole předměty jazykové a s vyjadřováním související vždycky rád.

REJŽEK PORODIL DÍTĚ, KTERÉ NEBYLO JEHO!!!

3x 59 slov ### Jiří Feryna

Úterní beseda s Janem Rejžkem zvýraznila průvodní rys letošního tématu: nostalgii. Řeknu vám, to je pěkně nebezpečná věc. Přijdete si takhle do DPS, usadíte se a čekáte na besedu a nakonec se dozvíte, kolik známých Rejžek má, kde všude spal, že jel vlakem a ten vlak přešel člověka...

Pokud však chceme se starým mistrem nějak zacházet, musíme na to z úplně opačné strany. Pokud k nám dílo daného mistra nějak promlouvá, i když bylo napsáno několik desetiletí či staletí nazpět, není zkrátka místné (a už vůbec ne zdvořilé), abychom se dílo pokoušeli (velice pochybně) dochucovat omáčkou literárního, publicistického či jiného bulváru. Ano, pro někoho to sice může být zábavné, třeba právě proto takovéto akce vyhledává, ale pro člověka se seriózním literárním zájmem je to poněkud málo (neřkuli zbytečné). Dílo je takovým konáním zakončovaným, autor však zároveň s tím zpřístupňován pomocí laciných triků (třeba právě tím bulvárem).

Nechceme-li tedy z díla mít vakuově balenou uzenu, musíme se o něm bavit, aktualizovat je, kontextualizovat, jinak z povědomí třeba zrovna o Rejžkovi zbydou jen v úvodu popsané historky a drby.

Matouškova Odyssea

reportáž ### Tomáš Chaloupecký

Zarmucující oznámení na úvod: milovníci bizarnosti odcházeli ze včerejších odpoledních autorských čtení zklamání; jak Slezák, tak Matoušek byli seriózní.

Vystoupení Ivana Matouška moderovala Ivana Myšková, která *Splav!* buď nechte, nebo se nerada řídí jeho radami. Opakovala totiž přesně tytéž moderátorské nedostatky, jež jí v minulém čísle vytýkala Silvie Mítlenerová. Nepříliš precizně připravený úvod, časté chichotání, trochu ná-

brainstorming. Na latinálie mělo teprve dojít... A přidám ještě jednu důležitou informaci. Autorkou překládaných textů byla nobelistka Herta Müllerová, která dokáže popsat nejhorší psychická a fyzická muka lyrickým jazykem, bez patosu nebo samoúčelného odkapávání tělních tekutin.

Lektor dílny, překladatel a redaktor Tomáš Dimter, vybral několik jejích kolází a rozhovor s autorkou o jejich vzniku. Jako první si překladatelé vzali na paškál rozhovor. Kdo by chtěl říkat nůdo, tsss, houby výzva, tak je na omylu a ať laskavě pokračuje ve čtení; ostatní nechť nerušeně pokračují též. Herta Müllerová totiž není žádná přeučtivá paní Milerová z *Německy s úsměvem*, co pronáší v zaručeně autentických rozhovorech banální věty na téma Naše rodinná dovolená na Rujáně. Tahle paní Müllerová váží každé slovo třikrát, než je řekne. Nevězí za tím intelektuální manýra, ale nekonečné výslechy rumunské tajné policie tehdejšího režimu, jimiž prošla.

A stejně obezřetní musejí být u každého slova i sami překladatelé. Letos se jich na kurzu sešlo osm (plus pes Čenda). A bylo vidět, že to nejsou žádní greenhorni. S textem se vypořádali se ctí (doufám, že po této pochvalě neusnou na vavřínech v zahradě Šrámkova domu!). Při vytváření jednotné verze překladu se nad každou variantou vždycky vydatně diskutovalo a překladatelé se pomalu učili číst své návrhy řešení bez úvodního komentáře, neboť jak Tomáš Dimter – jako obvykle ze sportu provokativní – pravil: „Normálně to přečtete nahlas a bez komentáře; že je to blbost, vám řeknu já!“ No, lepší vyslechnout si to při redakci, než vytisknout mizerný překlad jako memento mouly.

Mistrem řemesla se člověk stává louskáním překladatelských oříšků. A vzhledem k tomu, že se to v kolážích Herty Müllerové slovními hříčkami jen hemží, jsem velmi zvědavá na závěrečné výstupy z dílny. Zdánlivá nepřeložitelnost je pouze otázkou trpělivosti a strategie. Mě třeba nejlepší řešení napadají vždy při čištění zubů. A kdy to nejlépe myslím vám, milí kolegové?

Další report z dílny včetně představení účastníků si tu přečtete v pátek. Zatím jen tak dál, překladatelé. Máte dobře našlápnuto... ééé, tedy nakročeno.

Barbaři, barbaři

reportáž ### Jiří Feryna

Dedikováno děvčeti, které Splav! od jisté doby nekupuje.

Na zahradu školy, kde se tentokrát dílna konala, přicházím pozdě, ale nemalá část účastníků ještě nedorazila. Jonáš Hájek v napůl meditační poloze mě vítá a usazuje na židěnku vedle sebe. Předtím mi dal pár textů, které účastníci napsali ještě před Šrámkovou Sobotkou. Oproti loňskému ročníku dílna vypadá podstatně lépe „obsazená“ – musím přiznat, že předchozího lektora, Jaromíra Typlta (ano, své slabosti a postavy ze snů), mi bylo nakonec poměrně líto.

Poezie se v poslední době velmi často skloňuje v souvislosti s kreativitou. A jestli mě něco dokáže nadzvihnout, tak je to právě pojetí poezie pouze jako kreativní činnosti, v níž je důležité tvoření, nikoli výsledek. I proto se snažím od spuštění aplikace Poetizer o kampaň za jeho likvidaci, i proto se o mně v Jinonicích na FSV říká, že jsem básník, který nenávidí básníky. A taky nemám žádné kamarády. A když pak tedy vidím Jaromíra Typlta tváří v tvář kreativní činnosti, jsem sklíčen, protože jeden Hošek jaro nedělá, a čekám, jak dopadne dílna Jonášova.

Na úterý účastníkům zadal, aby se ve svém textu nějak (aluzí, parafrází atd.) dotkli veršů Konstantina Kavafise:

nocenně vedle sebe. Typlt s Ratajem navázali tam, kde začali, a jali se rozšířit formu *Škrábanice* o nový příspěvek. Vrátila se baskytara, prolnutí světů, i na ten papír pocho-pitelně znovu došlo. Jediný, kdo se nevrátil, byli všichni ti lidé, co postupně sál divadla v průběhu večera hojně opouštěli. Za všechny přeživší však děkuji dramaturgii festivalu, že měla tzv. koule přivést na festival projekt ta-kového ražení. Jen houšť!

Lososi táhnou

hejt ### Ondřej Šmejkal

Byl to mimořádně skličující pocit, sedět na *Škrábanici* v diva-dle v poslední řadě. Ne proto, že účinkující většinu před-stavení škrábali poněkud proti srsti. Bylo to kvůli tomu, že ze zadní řady prakticky od úplného začátku(!) po ce-lou dobu koukáte na stíny lidí, co se v libovolných oka-mžících plouží řadami k východu. Na stíny lidí, kterým jejich arogantní konzumentské ego řeklo, že úcta k ostat-ním divákům je přežitek, odejít si můžou, kdy chtějí, a to, jak a komu při tom překážejí, není vlastně jejich věc.

Jistě, existují legitimní důvody, proč odejít z představení v nevhodnou chvíli. Například náhlá zdravotní slabost. Ale promiňte, přes obecně nezdravou atmosféru v Solnici vám ten pochod marodů nevěřím. Věřím ve vaši sobec-kost.

Víte co? Vy všichni, co odcházíte z divadla po sedmi mi-nutách s dojmem, že jste viděli, co jste potřebovali, a obtěžovalo by vás sedět déle, nezastavujte se hned před východem. Jděte dál. Jděte domů. Jděte do svých oby-váků, rozvalte se před televizí, chytněte dálkový ovladač. A upřepínejte se, udavte se tím svým tupým, tékavým kon-zumentstvím. Nám ostatním se bez vás bude v Solnici lépe dýchat.

Vytraťte se zadním vchodem

obrana buranů ### Tereza Šmejkalová

Nejsem pyšná na to, že jsem včera z divadla odešla před-časné. Je to projev základní nevychovanosti a neúcty vůči účinkujícím, a navíc mě to, co tam prováděli, oslovovalo. Odešla jsem proto, že mi bylo horko, měla jsem žízeň a nešlo mi tam pořádně dýchat. (Vůbec nevím, jak to v Solnici za současného počasí vypadalo při zcela vypro-daných představeních, a jsem ráda, že jsem se na ně ani nepokoušela dostat.) V důsledku fyzického nepohodlí jsem postupně přestala být schopná hlubšího estetického vnímání a zážitku, nemohu se nicméně zbavit pocitu, že odchod diváků – bez ohledu na jejich konkrétní důvody – byl součástí nějakého hlubšího plánu obou umělců. Do-sud jsem nezažila představení, které by si o divácký exo-dus takto podprahově říkalo samo. Posuďte sami: „Vy-traťte se zadním vchodem...“ „Jako by už nemělo být žádné ‚ven‘ ani vyvanutí...“ „Kdo ještě stihne to dřív...“ Poslední, co jsem zaslechla, bylo charismatické „Dost!“. Pokud nás postupně odešlo tolik, není to prostě důkaz, že Rataj a Typlt jsou mistry sugescí?

Memento mouly

překladatelský ponk ### Petra Kultová

Pokud se včera dopoledne někdo zatoulal do prvního pa-tra základní školy, musel se při míjení třídy, v níž praco-vala německá překladatelská dílna, asi dost divit. Z ote-vřených dveří se totiž ozývaly výroky jako „Už mi to leze krkem! Mám toho dost!“ Ale vzduchem nelétaly ani židle, ani facky. Byl to jen takový malý neškodný překladatelský

silné vedení debaty. Žádná z těchto vad však naštěstí není natolik obtěžující, aby dokázala pokazit dojem z řečníka, natož pak z jeho textu.

Jakkoliv jsem se zprvu smál moderátorčinu tvrzení, že by si Matoušek „měl založit školu úžasu“, do které by určité chodila, ze zahrady jsem naplněn úžasem skutečně od-cházel. Matoušek mluvil soustředěně, precizně, potichu, avšak naléhavě. Rozhovor s autorem pokryl menší část pořadu, logicky byl důraz kladen na text, i tak jsme se ale dozvěděli několik informací důležitých pro správné uchopení autorova díla. Psaní považuje za svého druhu službu, avšak službu anonymní, u níž navíc vyvstává otázka, je-li to služba, kterou někdo potřebuje. Jeho „spří-zněnými“ autory jsou Homér, Cervantes, z českých Deml, Durych či Fuks (ano, měl jste pravdu, pane Vaňku jr.). Se-tkat se s nimi na dvacet minut je pro něj mnohem více obo-hacující než strávit dvacet hodin s většinou živých osob-ností. („Ty to tolik nerozlišuješ, kdo je živý, a kdo mrtvý,“ reagovala na to Myšková.) Dosud nevydaný román *Ogan-gie*, ze kterého se četlo, je inspirován především Homé-rovou *Odyseou*, konkrétně její přízvučnou formou a pře-kladem Otmara Vaňorného, díky nimž „banální přestává být banálním, komické komickým“ a dílo působí jako „vy-tesané do mramoru“. Ve svých dílech se autor dopouští „mytologizace přítomnosti“, jelikož mytická je každá spo-lečnost, ač se ve své době za takovou žádná nepovažuje.

Z románu četli Matoušek i Myšková: spisovatel Odyse (nebo Odise?), moderátorka Odysovu ženu Pelu, tedy ústřední manželský pár neskrývaně inspirovaný Odysseem a Pene-lopou (míru podobnosti ovšem autor neprozradil, trvalo by to prý osm let nebo 307 stran). Autorův přednes byl civilní a přesný, Myšková mírně přehrávala, opět ale ve snesitelné míře.

Matoušek bývá kritikou kárán za „nesrozumitelnost a ne-přístupnost“ (jako by absolutní transparentnost televiz-ních seriálů měla být kvalitou). Prezentovaný text potvr-dil, že Matouškova tvorba není z nejsnadnějších, při po-zorném, soustředěném a reflektujícím čtení (či poslechu) se ale až tak krypticky nejeví, především má-li čtenář do-statečně vyvinutý cit pro odhalování alegorií a aluzí. Po-kud některé z posluchačů přesto nepřesvědčil o chybném úsudku kritiky, může vinit především sám sebe – čtená pa-sáž nebyla zvolena úplně vhodně. Pochází totiž ze závěru románu, a vychází tak z mnoha událostí nám neznámých, kvůli čemuž nám část významu musela unikat. Matoušek toto přirovnal k situaci, kdy „přijedeme k rozhovoru dvou cizích lidí – také nemusíme znát jejich minulost, můžeme jej vnímat tak, jak je“. A zasnout. Zasl jsem i já, přede-vším v okamžiku, kdy jsem vinou narkolepsie kombino-vané s tříhodinovou nocí upadl do minutového spánku, během nějž mi románové postavy vstoupily do snu a hlasy čtoucích mluvily přímo ke mně, nabízely pomoc při psaní a levný podnájem.

Když pak na konci programu žádala Myšková přítomné, nejede-li někdo z nich večer do Prahy, jelikož Ivan Ma-toušek a jeho choť by se rádi dostali domů, bylo mi po-prvé v životě líto, že jsem hrdým nevlastníkem řidičského průkazu. Byla by to jistě pěkná odyseia.

Nikdo na něj není tak hodný

recenze ### Silvie Mitlenerová

Ač studuju anglistiku, americké drama není zrovna můj obor. Kdykoli ale nějakou hru této proveniencie navští-vím, odcházím obvykle navztekaná, otrěsená, rozradost-něná nebo jinak emočně silně zasažená. Nejinak tomu bylo i v případě *Pochyb*.

Inscenace pro čtyři herce pojednávala o dění v církevní

škole, kde vyjde najevo, že schůzky kněze s jediným černošským žákem asi nejsou jen tak. Důkazy ovšem existují jen nespolehlivé a církevní prostředí, prodchnuté úctou k autoritám až po tu nejvyšší, komplikuje vyšetřování, dokazování i výpovědi. S tímto tématem postavy ve hře bojují s různou intenzitou po celou dobu; z nich nejvíce asi ředitelka církevní školy v Bronxu, sestra Aloysius. Jak dokázat knězi, že zneužívá malého chlapce, jak na svou stranu získat bojácnou třídní učitelku i matku, která je neskonalé vděčná, že se jejímu synovi aspoň posledních pár měsíců školní docházky bude někdo věnovat, lhostejno jakým způsobem?

Emoční zasažení po zhlédnutí hry plynulo včera ponejvíce právě z pozorování této prakticky bezvýhodné situace. Je těžké vyšetřovat mravní delikty, když úcta, víra, nezvyk nebo „nemístné pubertální skrupule“ brání o věcech mluvit přímo. Je těžké prohršky vychytávat, když nemáme důkazy a obviněný mistrně ovládá umění manipulace a chytání za slovo. Ve hře se proti sobě ostře staví dva přístupy k víře a omezením, která řeholnictví přináší a která jdou často proti přírodě a pudovému chování: sestra Aloysius s výraznou nosoretní rýhou, sevřenými ústy a nutkavou potřebou si každou chvíli upravovat jeptiškovský čepec volí cestu rigidních pravidel uplatňovaných na sebe i na okolí. Dobře živý otec Flynn volí cestu mírného podléhání, které si obhazuje Božím záměrem, pečlivým zpovídáním se a silou autority.

Sestra Aloysius se ale jednou rozhodla vydat na křížovou výpravu a jde si za svým cílem. Pomoci jí nemůže ani prastarý Flynnův nadřazený, ani sestra James s prostoduchým nadšením pro vánoční hry a výtvarnou výchovu, ovšem pramalou cílevědomostí a přebujelou nekritičností k autoritám. Zpočátku jsem za její akurátní masku neviděla, postupem času se ale Aloysius vyjevila jako nejzajímavější postava, mravně nejvíce na výši a s přesvědčeným zájmem pro dobrou věc. Její snaha naklonit si aspoň jednoho člověka plně na svou stranu, dopídit se důkazů pro něco, pro co existují precedenty a co souhlasí i s jejími osobními životními zkušenostmi, mě přitahovala a udržovala v napětí. Hra výborně vygraduje konečným rozpadem té přísné masky, vypjatým přiznáním sestry Aloysius, že páchá smrtelný hřích a v zájmu dobré věci lže – a další problematika otázka padá z pódia mezi diváky: nakolik účel světlí prostředky? Co všechno si můžeme dovolit proti idejím, když jde o živé lidi, notabene takové, kteří se jen těžko můžou bránit? Co když kněz opravdu zve chlapce jen na colu, koláče a povídání o tom, jak být mužem?

Líbilo se mi, jak soubor SoLITEater využíval možnost vycházet ze Solnice až ven, ocenila jsem herecký výkon Andrey Jeřábkové (zároveň kostymérky a scénografky). Kněz mírně drmolil a sestra James byla poněkud plochá. Kromě toho Jeřábkové svítil na ruce snubní prsten, což se pro roli jeptišky opravdu nehodí. Přes tyto mírné nedostatky ve formě mě teď inscenace nutí hodně o obsahu uvažovat. Na herecké výkony, které se vejdou na škálu brilantní-chabý, časem zapomenu. Hru, jejíž obsah mě vyprovokoval k přemýšlení (ze Sobotky vzpomenu jednu za všechny: *Tétování Dey Loher*), si ale zapamatuju a budu doporučovat. Kdo včera vyhnul na zahradě, prohloupil.

Text vznikl za hudebního doprovodu písně irského zpěváka Hoziera Take Me to Church.

Škrábanice/Solnice

recenze ### Tomáš Tkáč

Po několika estrádních bodech hudebního programu se včera pomyslná střelka vkusového kompasu otočila o sto

osmdesát stupňů. V potemnělé Solnici vystoupil přední český spisovatel a performer Jaromír Typlt, kterého při čtení jeho básní podpořil neméně přední skladatel a hudebník Michal Rataj. Dvojice zde primárně přijela představit svůj společný projekt *Škrábanice*, který minulý rok vyšel na českém labelu Polj.

V tísnivém večerním dusnu byla cítit předzvěst jedinečného zážitku. Typlt ozbrojený baskytarou a poezií, Rataj nezůstávající pozadu se svým kvadrofonickým systémem a hudebním programovacím jazykem Max. Jaké nadšení jistě mezi návštěvníky zavládlo, když se dozvěděli, že dnešní program bude rozdělen do čtyř samostatných bloků. První byl věnován reprodukci *Škrábanice*, druhý představil sólovou tvorbu Michala Rataje, třetí byl věnován primárně Typltově poezii, čtvrtý pak sliboval navrácení estetiky *Škrábanice* za účelem vytvoření její nové podoby.

Škrábanice v Solnici, to byl především papír a slova, konkrétní hudba a konkrétní poezie. Rataj s přímým odkazem na francouzskou musique concrète vytvářel elektroakustické, formálně nepolapitelné struktury vynořující se odevšad a mizející všude. Typlt mu pak zdárně sekundoval; do prostoru vysílal nahodilé tóny a nahodilou poezii. Hlas jako nástroj, nástroj jako hlas. Slovo a hudba se staly jedním, avšak zároveň vše jakoby existovalo nikoliv spolu, ale vedle sebe, koexistující dle svých vlastních pravidel. Někde se snad na chvíli objevil pravidelný rytmus či opakující se melodie, ale i ta dříve či později zanikla na úkor vytváření stále nových a nových zvukových prostorů.

Rataj ve svém sólovém bloku plynule navázal na schaeferovský vesmír, do kterého nechal posluchače nahlédnout již ve společné improvizaci s Typltem. Disharmnické, do uší narážející částečky field recordings, rotující z jednoho rohu místnosti do druhého (respektive třetího a čtvrtého), vytvářely neklidnou a tísněnou atmosféru. Organizátor zvuků však brzy otočil a zbytek jeho vystoupení se nesl převážně v estetice zasněných dronů a statických hudebních ploch, do kterých se nebál sem tam přinést rytmický prvek. Třetí blok byl pak v rámci zachování kontrastu vystoupení věnován Typltovým textům, tentokrát bez efektů, v jejich původní podobě. Typltova dikce byla suchá, monotónní – a přesně tento přístup prokazoval jeho veršům největší službu. Ve světě surrealistických motivů nebylo poznat, kde něco končí a kde něco začíná, a na citové zabarvení přednes zde nebyl čas ani místo. Navíc po celou dobu do pauz, stejně tak ale přímo do básníkových slov, velmi jemně vplouval Rataj se svými nahrávkami smyčců, dechů a kdoví čeho všeho, tvořících mikrotonální disonance, rytmické struktury či řízené kolize s básníkovým přednesem.

Poslední improvizace pak oba účinkující postavila opět rov-